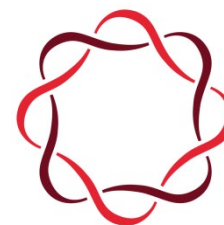

Finanstilsynet
Att.: Susanne Bo Poulsen
sbp@ftnet.dk

Forbrugerombudsmanden
Att.: Mai Robrahn Hansen
mrh@forbrugerombudsmanden.dk

**FINANS
DANMARK**

Hørings svar til udkast til Finanstilsynet og Forbrugerombudsmandens vejledning om kreditværdighedsvurdering

Hørings svar

Resumé

2. februar 2021
Dok: FIDA-1826564804-691071-v1
Kontakt Jeanne Blyt

Finans Danmark takker for muligheden for at afgive høringssvar.

Indledningsvis vil Finans Danmark anføre, at vi er enige i, at kunderne skal beskyttes, således at de ikke bliver overgældsat, hvilket kræver, at bankerne yder en ordentlig kreditværdighedsvurdering. Det er vores opfattelse, at bankerne løfter den forpligtelse. Bankerne har som følge af god skik-reglerne en forpligtelse til dels at "kende din kunde" dels en rådgivningsforpligtelse. Det betyder, at bankerne i forbindelse med etablering af et kundeforhold grundigt sætter sig ind i kundens økonomiske forhold og løbende opdaterer det kendskab, så banken kan yde en god rådgivning. I forbindelse med en eventuel kreditgivning vil kendskabet danne grundlaget for en kreditværdighedsvurdering.

Kreditaftalelovens § 7 c fastlægger, at kreditgiver skal vurdere kundens kreditværdighed på baggrund af fyldestgørende oplysninger, inden der indgås en kreditaftale. Loven og de tilhørende bemærkninger fastlægger således de overordnede rammer for de finansielle virksomheders kreditværdighedsvurderinger.

Finans Danmark har senest i 2017 med Forbrugerombudsmanden og andre brancheorganisationer medvirket ved fastlæggelse af yderligere kriterier for kreditværdighedsvurderinger i forbindelse med forhandling af retningslinjer for kortfristede lån indgået som fjernsalgsaftaler.

Det nye forslag til en vejledning om kreditværdighedsvurdering er således et yderligere fortolkningsbidrag. Udfordringen hermed er, at der er tale om en betydelig skærpelse i forhold til myndighedernes hidtidige tilkendegivelser. Dels er det hidtidige proportionalitetsprincip fjernet, og dels sker der en væsentlig stramning

af kravene i forhold til detaljeringsgrad til kundens økonomi, dokumentationskrav, nye krav om løbetidsberegninger og forudsætninger for rentestigninger m.m.

Selvom der er tale om en vejledning, er hovedparten af tilkendegivelserne formuleret som krav, at kreditgiver "skal" foretage bestemte handlinger, og "skal" holde sig inden for en række økonomiske grænser. Kreditgiverens mulighed for at foretage et skøn i forhold til den konkrete kunde bliver således væsentligt begrænset.

I praksis kan man f.eks. stå i den situation, hvor en kunde er afhængig af reparation af sin bil eller hjælp til en ny bil for at kunne komme på arbejde og dermed opretholde sin indkomst, da offentlige transportmidler ikke alle steder løser transportbehov for at komme til og fra arbejde. På baggrund af vejledningens nuværende tekst ville instituttet her være nødsaget til at sige nej og dermed stille kunden i en endnu dårligere økonomisk situation.

Således bør vejledningen i højere grad lægge op til, at omfanget af kreditværdighedsvurderingen og dokumentationen bør tage hensyn til kundens personlige situation, lånebeløbs størrelse, aftalens løbetid, størrelsen af månedlig betaling og omkostningerne ved kreditaftalen.

Den pågældende vejledning får således mere karakter af krav til långiverne end af fortolkningsbidrag til den eksisterende lovbestemmelse – krav der ikke har været underlagt en parlamentarisk behandling. Da bestemmelsen i kreditaftaloven tillige er en implementering af et totalharmoniseringsdirektiv, betyder de skærpede krav en konkurrenceforvridning i forhold til udenlandske aktører.

Vi er opmærksom på, at Finanstilsynet og Forbrugerombudsmanden har set nogle uheldige eksempler på, at der har været foretaget en kritisabel kreditværdighedsvurdering, før der er ydet forbrugslån til kunder. De pågældende sager vedrører dog hovedsagelig kunder med en ringe betalingsevne, og men det bør ikke føre til en generel skærpelse af regelgrundlaget for hele sektoren – og i sidste ende også en skærpelse af muligheden for økonomisk hjælp for kunder, der har brug for det.

I den forbindelse skal det bemærkes, at Finans Danmark har støttet, at forbrugslånsvirksomhederne kom under tilsyn, og at der med den seneste ændring af kviklånsløven blev indført et loft over ÅOP. Virkningen af de to lovgivningsinitiativer kan endnu ikke måles, men den nye lovgivning giver myndighederne en række nye beføjelser, hvis der ikke foretages en ordentlig kreditværdighedsvurdering. Finanstilsynet har blandt andet mulighed for at trække tilladelsen til den

Hørings svar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

forbrugslånsvirksomhed, der ikke efterlever reglerne. Håndhævelse af eksisterende regler er derfor meget vigtig, så de virksomheder, der ikke efterlever reglerne, stoppes frem for at skærpe reglerne for hele sektoren.

Finans Danmark er alvorligt bekymret for, at udkastet til den nye vejledning sammenholdt med den nye lovgivning med ÅOP-begrænsninger bliver en markant udfordring for sektorens mulighed for at servicere privatkundemarkedet, specielt i forhold til mindre lån.

Myndighederne bør være opmærksom på, at det fortsat skal være muligt for bankerne at yde lån til kunderne. Det skal i sagens natur foregå på et ansvarligt grundlag. Kunderne skal kunne have en berettiget forventning om, at banken er der for dem i både gode og mindre gode tider. Det forudsætter rimelige rammevilkår for sektoren. En væsentlig faktor i forhold hertil er, at der er en fornuftig sammenhæng mellem bankernes pligt til tilbundsående undersøgelse af kundens økonomiske forhold, dokumentation herfor m.m., og de etableringsomkostninger banken med rimelighed kan pålægge kunden – også set i forhold til det lånte beløb.

I den forbindelse efterlyser Finans Danmark, at man i vejledningen bibeholder en proportionalitetsbetragtning. Der kan ikke stilles samme krav til gennemgangen af kundens økonomi og dokumentation uden at tage hensyn til, om kunden skal låne 5.000 kr. eller 5 mio. kr. Her er en proportionalitetsbetragtning nødvendig. Det er tillige vigtigt, at der i forhold til bevilliget overtræk op til tre måneder og meget små lånebeløb kan foregå en smidig og hurtig proces, når dette er ansvarlig långivning.

Vejledningen tager heller ikke højde for forskellen mellem eksisterende kunder, hvor banken har en god indsigt samt erfaring med kunden og nye kunder, hvor der kan være behov for at etablere et mere indgående kendskab. I den forbindelse kan det også påpeges, at vejledningen bør tage højde for, at der ved formuende kunder ikke er samme behov for en detaljeret gennemgang og dokumentation af daglige indtægter og udgifter.

Banken kan naturligvis stille krav om, at en kunde leverer den påkrævede dokumentation. Men for svage kunder er det ofte ikke en mulighed, og med de foreslåede meget restriktive krav kan det meget vel være, at banken derfor vil afslå lånet.

Hørings svar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

Samfundsmæssigt er det også af stor betydning, at långivning sker gennem banken, som kender sin kunde, i stedet for, at det f.eks. sker på det grå lånemarked eller hos en privat udbyder, f.eks. via Facebook.

For Finans Danmark er det af afgørende betydning, at medlemsvirksomhederne fortsat kan servicere kunder med en begrænset økonomi – det være sig studerende eller mindrebedjete, ligesom det skal være muligt for bankerne at træde til, når kunden kommer i en vanskelig situation. Coronaepidemien har tydeliggjort behovet for, at bankerne har mulighed for at udvise fleksibilitet, uden at der dermed er risiko for overgældsætning.

Finans Danmark savner i vejledningen, at myndighederne forholder sig til, hvorledes anvendelsen af transaktionsdata også fremover kan indgå i kreditværdighedsvurderingen. Inden for de seneste år er udviklingen gået i retning af, at data om kunden spiller en stadig større rolle i forhold til at vurdere kundens tilbagebetalingsevne- og vilje. Det må forventes at føre til en betydelig konkurrenceforvridning i forhold til udenlandske virksomheder, herunder aktører som Google og Apple, hvis ikke også danske finansielle virksomheder kan gøre brug af eksisterende data i kreditværdighedsvurderingen frem for alene eksisterende økonomiske oplysninger om kunden.

I dag er det muligt at udarbejde et modelbaseret budget, som kunden efterfølgende kan tilpasse eller verificere. Det burde være tilstrækkeligt. Andre lande – eksempelvis Sverige og Norge – opererer med statistisk baserede budgetter, selv for boligfinansiering, uden at det har medført en systemisk udfordring i form af overgældsætning af kunder.

Overordnet er det positivt, når myndighederne udarbejder en vejledning, da det kan bidrage til en ensartet fortolkning af reglerne. Men i det konkrete tilfælde er der tale om en så kraftig skærpelse af reglerne, at det vil begrænse bankernes mulighed for at låne ud til privatkunder, hvilket ikke er i samfundets interesse.

Finans Danmark vil meget gerne inddrages i det videre arbejde med at udforme vejledningen.

Hørings svar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

Generelle bemærkninger til de enkelte afsnit

Ad Indledning

Helt generelt er det vanskeligt at se, hvorledes afgrænsningen i forhold til de respektive kredittyper defineres.

Det bør derfor i indledningen præciseres, at vejledningen er begrænset til forbrugerkreditaftaler og således ikke gælder boligkreditaftaler, der er særskilt reguleret i god skik om boligkredit.

Begreberne "kredit" og "kassekredit" bruges ikke konsistent i vejledningen. Dækker "kredit" over såvel et fast lån med aftalt tilbagebetaling som en kassekredit med variabel udnyttelse? Anvendelsen af de begreber bedes ligeledes præciseret.

Det bør også fastslås, at overtræk op til tre måneder ikke er omfattet.

Ad Generelle bemærkninger om ansvarlig kreditgivning

I de anførte faresignaler for overgældsætning vil det være naturligt at nævne RKI-registreringer, gæld til det offentlige (ikke kun restancer på renteudgifter) og tilbageholdt skat.

Der savnes tillige eksempler på situationer, hvor det kan være fornuftigt, at hjælpe kunden med et lån, f.eks. hvis kunden har restance på renteudgifter vedrørende offentlig gæld, for sen betaling af restskat, parkeringsbøde mv.

Ligeledes kan der være en situation, hvor banken skal hjælpe i forbindelse med en gældsoprydning af kundens økonomi. Det skal selvfølgelig foregå inden for rammen af kundens økonomiske situation.

Ad Oplysninger om personlige forhold

Ingen bemærkninger.

Ad Oplysninger om dokumentation for låntagerens indtægtsforhold

I forhold til kundens indtægtsforhold bør det være muligt også at indregne andre indtægter som f.eks. børnepenge og underholdsbidrag. Hertil kommer eventuelle lejeindtægter og formueafkast.

Desuden bør det også være muligt at tage højde for fremtidige løn- og indtægtsstigninger, f.eks. nyt job, som er kendt på kreditgivningstidspunktet. Det vil også gælde i forhold til nyuddannede.

Høringsvar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

Det bør også efter kreditgivers skøn være muligt at anvende de lønsedler, der giver det mest realistiske billede af kundens indkomst.

Det samme gælder, hvis kunderne er i eller står umiddelbart over for en markant ændring i deres livssituation. Det kan være, at kunderne har købt eller solgt fast ejendom, står foran familieførgelse eller lignende. I disse situationer skal långiver ved vurderingen tage højde for den ændrede situation og betydningen for kundens forhold. Ved vurderingen af de fremtidige ændrede forhold må långiver kunne lægge kundens oplysninger til grund, såfremt de skønnes rimelige.

Det anføres, at der ved kredit til en person ikke skal tages højde for samlevers eller ægtefælles indkomst. I 3. afsnit under den følgende overskrift "Oplysninger og dokumentation for låntagerens gældsforhold" står blandt andet, at man ved fælles lån skal være opmærksom på, om den ene part bidrager mere til fællesøkonomien end den anden. (Bemærk, at samme synspunkt går igen på side 3 i afsnittet: "Hvis lånet optages af én person...."). Det udsagn må gælde begge veje – altså hvis låntager bidrager relativt mindre til det fælles, må det afspejle sig i et højere rådighedsbeløb og vice versa.

Samme overvejelser må gøre sig gældende, når der alene gives kredit til én person, dvs. der må være en indirekte påvirkning af samleverens/ægtefællens økonomi.

Ad Oplysninger og dokumentation for lånansøgerens gældsforhold

I forhold til at dokumentere kundens gældsforhold bør der være en bagatelgrænse, specielt i forhold til formuende kunder.

Det bør desuden være således, at kreditgiver bør kunne have tillid til de oplysninger, kunden giver, og at kreditgiver selvfølgelig skal stille uddybende spørgsmål og undersøge tingene nærmere, herunder også indhente supplerende information, hvis der vurderes at være behov for det.

Oplysninger om ny gæld – herunder eventuel dokumentation herfor, skal alene indhentes i de tilfælde, hvor kunden oplyser at have optaget gæld siden seneste årsopgørelse. Det har indtil nu været praksis, at kreditgiver som udgangspunkt kan stole på de informationer, kunden giver.

Såfremt de skitserede krav fastholdes i vejledningen, vil kreditprocesserne for både kunde og kreditgiver blive markant mere besværlige og ufleksible – se i øvrigt nedenfor vedrørende krav til dokumentation af oplysninger fra kunden. Endvidere vil mulighederne for effektivisering og automatisering blive forringet.

Høringsvar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

Ad Oplysning og dokumentation for låneansøgerens udgifter

Det er et sundt princip, at kunden selv har et ansvar for de oplysninger, som afgives, idet den professionelle part derimod har et ansvar for at sikre, at modstridende, usammenhængende eller usædvanlige oplysninger dokumenteres eller undersøges nærmere.

Udkastet til vejledning medfører, at langt størstedelen af kunderne bliver mistænkeliggjort i forhold til de oplysninger, som de giver til långiver, såfremt enhver oplysning skal dokumenteres på grund af en lille minoritet af kunder, som snyder på vægten. Det kan ikke være meningen, at en sådan mistænkeliggørelse af kunderne skal finde sted.

Dokumentationskravet for faste udgifter bør kun skærpes i tilfælde af, at kunden oplyser udgifter, som ikke er inden for et normalspænd. Det vil også være i overensstemmelse med øvrig regulering på området og svarer også til den praksis, som Finanstilsynet har anført i påbuddet til Express Bank i 2019, hvor Finanstilsynet blandt andet anførte:

"indhente dokumentation, der kan belyse, om de af låntager oplyste udgifter, er retvisende, hvis låntager har anført få og lave faste udgifter".

Hvis vejledningen ikke bliver ændret, vil det medføre en helt ny retning, som efter vores vurdering vil gøre det meget svært at automatisere og effektivisere, hvilket vil skade både kunden og kreditgiveren og i øvrigt mistænkeliggøre kunden i forbindelse med ansøgningsprocessen. Det vil desuden gøre det svært for kreditgiveren at opnå rentabilitet ved små forbrugslån og kreditter samt øge prisen for kunden i form af højere renter eller omkostninger.

Det nævnes, at hvis kunden er gift eller samlevende, kan kreditgiver ikke uden videre antage, at udgifter afholdes ligeligt af kunden og ægtefællen/samleveren. Kreditgiver må enten lægge til grund, at ansøgeren afholder alle udgifter eller afdække, hvilken andel af de fælles udgifter ansøgeren faktisk afholder. Det er uklart, i hvilket omfang den afdækning skal dokumenteres – herunder også hensynet til GDPR.

Det anføres i udkastet til vejledning, at kreditgiver bør afvise at yde lånet, hvis rådighedsbeløbet beregnet efter principperne i vejledningen er mindre end det rådighedsbeløb, der fremgår af den til enhver tid gældende version af gældssaneringsbekendtgørelsen.

Finans Danmark gør opmærksom på, at de to rådighedsbeløb ikke er sammenlignelige, idet de ikke beregnes på samme måde.

Hørings svar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

I gældssaneringsager er der tale om sager, hvor en uoverstigelig del af gælden ikke er forbrugsgæld, ligesom vurderingen her tager udgangspunkt i, hvad ansøgeren kan undvære. Dvs., at al luksus skal "barberes" væk. Der er derfor ved de to opgørelsesmodeller forskel på, hvad rådighedsbeløbet forudsættes at dække, f.eks. "rimelige boligudgifter" efter gældssaneringsbekendtgørelsen contra de faktiske udgifter.

Privattegnet pension, gruppelivsforsikringer og andre forsikringer, licens, antenneforening/bredbånd og telefon indgår ikke som faste udgifter efter gældssaneringsbekendtgørelsen.

Udgifter til lån medtages som hovedregel ikke efter gældssaneringsbekendtgørelsen, hvilket er en naturlig følge af, at man kun kan få gældssanering, hvis man ikke kan overholde sine forpligtelser.

Udgifter til bil kræver i gældssaneringsager en konkret og god begrundelse, som understøtter, at bilen er nødvendig, for at ansøgeren kan opretholde sin indtægt eller f.eks. nødvendig for at transportere et sygt barn til behandling, ligesom bilen skal være billig i drift. Også udgifter til offentlig transport skal være nødvendige ud fra samme kriterier som udgifter til bil for at kunne accepteres. Under alle omstændigheder skal man selv afholde de første 820 kr. pr. måned til transport.

Det vil derfor være for restriktivt at afvise alle de sager, som har et rådighedsbeløb, der er mindre end anført i gældssaneringsbekendtgørelsen, men som er beregnet på baggrund af vejledningen, som medregner flere udgifter.

Kreditgiver kan, jf. vejledningen, hvis kreditgiver mener, at kunden kan klare sig for et lavere rådighedsbeløb, indhente oplysninger om og dokumentation for kundens faktiske variable udgifter og på den baggrund vurdere, om kundens lavere rådighedsbeløb er tilstrækkeligt.

Det er vurderingen, at dette krav om indhentning af og dokumentation for variable udgifter er meget svært, hvis ikke umuligt, at gøre anvendeligt i praksis.

Hertil kommer, at det følger af bilag 7 til Finanstilsynets vejledning til regnskabsindberetning, vejledning nr. 9677 af 10. januar 2018 opdateret 11. marts 2019, at privatkunder med klassificeringen 2a som minimum skal have et rådighedsbeløb på 5.000 kr. til 1 voksen. Vejledningen fastsætter et rådighedsbeløb på 6.560 kr. til 1 voksen under henvisning til gældssaneringsbekendtgørelsen.

Hørings svar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

Det medfører, at der kan være kunder med klassificeringen 2a, som pengeinstitutterne ikke vil kunne låne ud til, medmindre institutterne kan godtgøre, at kunderne kan leve for et mindre rådighedsbeløb.

Det er opfattelsen, at der ikke er sammenhæng mellem vejledningsudkastet, gældssaneringsbekendtgørelsen og vejledningen til regnskabsindberetning, hvilket bør afklares.

Hvis den nye vejledning om kreditværdighedsvurdering skal følges i sin ordlyd, er der en lang række kunder, som i dag kan betale deres lån, men som ikke længere vil kunne låne penge, selvom de ifølge Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelse betragtes som gode kunder.

Vejledningen vil især ramme de danskere, som ikke har nogen opsparing, og som samtidig har et rådighedsbeløb under 6.500 kr. Den gruppe inkluderer blandt andet unge under uddannelse, enlige forsørgere og ældre. Fremover vil den gruppe kun have begrænset mulighed for at købe nye briller, en ny vaskemaskine, en pc til studier eller sende deres hund til dyrlægen. I værste fald vil det betyde, at den store gruppe vil være henvist til at optage lån gennem venner eller det grå lånemarked.

Finans Danmark skal derfor opfordre til, at vejledningens niveau for rådighedsbeløb bliver i overensstemmelse med det allerede eksisterende system, som man kender fra bankernes klassifikation af kunder. Således vil et rimeligt rådighedsbeløb godt kunne ligge på omkring 5.000 kr. for en enlig alt efter kundens øvrige økonomiske forhold.

Ad Forudsætninger ved beregning af udgifterne til det ansøgte lån

Det er uklart, hvorvidt det kun er det ansøgte lån, der er omfattet af rentestrestesten, eller om det omfatter alle kundens lån med variabel rente. Det er vores opfattelse, at stresstesten kun skal omfatte det nye lån.

I det aktuelle rentemarked vil en 5 procentpoints rentestigning på f.eks. et billån kunne betyde mere end en fordobling af renteudgifterne og dermed en væsentligt højere ydelse. Vi vil derfor opfordre til, at man overvejer at uddybe og begrunde forslaget om de 5 procentpoint som en forudsætning og samtidig uddyber, hvad banken skal lægge vægt på for at teste en rentestigning – dog også ud fra realistiske parametre.

Ad Forudsætninger vedrørende eksisterende gæld til brug for kreditværdighedsvurderingen

Vejledningen indeholder standardforudsætninger for løbetid og afdragsform afhængig af produkt, såfremt kreditgiver ikke har indhentet dokumentation for gældens restløbetid. Det er ikke sædvanlig praksis, at en kassekredit betragtes som et annuitetslån. Kassekreditter har samme hovedstol i kassekreditens løbetid

Hørings svar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

og betragtes derfor normalt som et stående lån, jf. standardforudsætningerne i prisoplysningsbekendtgørelsen.

I forhold til billån fastsættes der en standardforudsætning om, at billån har en løbetid på 7 år, jf. prisoplysningsbekendtgørelsen.

Det fremgår dog af Finanstilsynets vejledning til regnskabsindberetning, vejledning nr. 9677 af 10. januar 2018 opdateret 11. marts 2019, at:

"Beregningen skal tage udgangspunkt i, at kunden/husstanden har sin faste ejendom finansieret med traditionel finansiering i form af fast rente på realkreditgælden og afvikling over højst 30 år uden afdragsfrihed. Boliglån i pengeinstituttet forudsættes afviklet over højst 30 år uden afdragsfrihed, og billån forudsættes afviklet, inden bilen er 10 år. Gælden skal som minimum afvikles i takt med værditabet på bilen eller andre finansierede aktiver. Gæld, som ikke finansierer aktiver (f.eks. forbrugslån), afvikles over en sædvanlig kortere periode.

Det anføres tillige i vejledningen, at hvis kunden har afdragsfrit boliglån, skal kreditværdighedsvurderingen tage højde for, at kunden skal have råd til at afdrage på lånet, når den afdragsfri periode udløber. Det er opfattelsen, at de lån kan omregnes til 30-års afvikling ved beregning af rådighedsbeløb til kreditværdighedsvurdering.

I forhold til kunder, der har nedsparingslån (muligt for kunder med ejendomsfinansiering med LTV<60 pct.), vil man normalt ikke kræve, at kunderne kan afvikle boliglånet – det er hele konceptet med et nedsparingslån. Såfremt der skal beregnes afdrag på den type lån, vil kunden per definition ikke kunne optage eksempelvis et billån, fordi der ikke er plads i kundens økonomi hertil.

Optagelsestidspunkt af gæld fremgår ikke af årsopgørelsen, der må derfor kunne gives adgang til at estimere afdrag på lån og kreditter hos andre institutter. Desuden er årsopgørelsen (eller eSKAT) ikke kilde til information om gæld, optaget siden seneste årsopgørelse er dannet.

Med venlig hilsen

Jeanne Blyt

Kontorchef

Direkte: 30161062

Mail: jeb@fida.dk

Hørings svar

2. februar 2021

Dok. nr.:

FIDA-1826564804-691071-v1

